

Landskap: Halland Upptecknare: Barbro Skadby i Folke Åström
 Härad: Höke Berättare: Johan Persson
 Socken: Ysby Berättarens yrke: _____
 Uppteckningsår: 1956 Född år 1869 i Ysby

Uppgifter om berättaren. s. 1.

Kvarndrift. s. 1-3.

Belysning. s. 3.

(foto sid. 1;
mog. sakn.)

ACC. N:R M. 16342:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Personliga data. Johan Persson, son till Magnus Persson och sonson till Per Mattisson (han och hans bror Nils föregångsmän, behandlade i Per Linus Nilssons bok "Berättelser från åsen och slätten, Folklivsskildring från södra Halland") är född på Hovmöllan som ägts av han far och farfar. Han bor nu där tillsammans med sin dotter och svärson, John Nilsson, som sköter gården. Kvarnen som förr hörde till såldes ifrån 1924. Johan Persson har tidigare haft gården Ekehäll i Ysby. Han är relativt klar för sin ålder.

Kvarndrift. Det var gott om kvarnar förr. I Ränneslöv var där tre, en fanns i Laholm och även på andra håll. I Skottorp var där en väderkvarn. När det

ACC. N:R M. 16342:2

var torrt och vattnet var slut vid alla kvarnar hade vi vatten här vid Hovmöllan. En gång kom här folk ända från Bjäre härad. De hade kört 7 mil och hade passerat 7 kvarnar utan vatten. Kvarnarna låg ibland vid smååar. De hade namn som "Grisamyllan" och "Pigemyllan". Det var farfar Per Mattisson och hans bror som började med vattenkvarn här. Alla skrattade åt dem när de började med det, och de murade kanal med sten, men det gick. Det var en skvalta (skvaltkvarn) allra först. Som jag minns var det två stora vattenhjul med träkuggar, allt var av trä. Det var bröstfall, det är när vattnet rinner undertill. Nu på senare tid har det varit ovanfall. Det var lucka över vattenhjulen. Vi hade två par stora kvarnstenar till grovmalning, en sikta och en "skala" till korn. Kvarnstenarna var av gråsten från Skåne. De kom i tre eller fyra bitar. De stora var 10-spannare (det är stenar med 152 cms diameter). Siktstenarna var en annan sort, de var 8-spannare. Stenarna byttes ut efter 10 till 20 år. När de blivit slitna hackades de med pigghacka, det behövdes vart annat dygn. På senare tid har ränderna i stenarna legat så att de skärper sig själva. På slutet av 1800-talet började vi använda val-

2
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 1634243.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sar till siktan, de beställdes från ett gjuteri i Halmstad. 1904 satte vi in turbiner, de göts in. Efter det kunde en person sköta det hela, innan arbetade två åt gången. 1914 byggdes elektricitetsverket och 1929 åtminstone användes elektricitet till kvarndriften. Mjölet samlades i bingar och östes i säckar. Det maldes mest på efterhösten, framåt jul var det bråttom. Det var alltid slut med malningen Fruda'n (Vårfrudagen). Folk beställde aldrig tid för malning utan de kom med säden, och då fick de besked om när det var klart. Förr betalades med säd, nu betales med pengar förstås. En tid malde vi benmjöl. Det var bra till gödning, men det blev en vämjelig stank av det.

Sociala förhållanden. Man arbetade förr från 6 på morgonen till 9 eller 10 på kvällen. Nu arbetas från 8 till 18. Mjölaren låg i myllekammaren när han siktade på natten.

Lyse. Man använde tranlampor i kvarnen eftersom de är mindre eldfängda. Det var lampor med en eller flera vekar. Tranen köptes hos handlaren här.